

STORTINGET

Innst. 183 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:54 S (2024–2025)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Bård Ludvig Thorheim, Tina Bru, Trond Helleland, Mahmoud Farahmand og Liv Kari Eskeland om raskere konsesjonsbehandling og mer kraft

dokumenter, inkludert høringsinnspill, er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en reform av konsesjonssystemet med mål om å redusere saksbehandlingstiden og ha en mer effektiv konsesjonsbehandling i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Energidepartementet, samtidig som hensynet til grundighet i konsesjonsbehandlingen, gode miljøundersøkelser og medvirkning ivaretas.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 4. februar 2025 til Energidepartementet ved statsråd Terje Aasland bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 11. februar 2025. Komiteen har invitert til og mottatt ett skriftlig høringsinnspill i saken. Sakens

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, lederen Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, fra Høyre, Jan Tore Sanner, Michael Tetzschner, Bård Ludvig Thorheim og Ove Trellevik, fra Senterpartiet, Marit Arnstad, Lisa Marie Ness Klungland og Gro-Anita Mykjåland, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Kristoffer Robin Haug, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Dokument 8:54 S (2024–2025), Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Bård Ludvig Thorheim, Tina Bru, Trond Helleland, Mahmoud Farahmand og Liv Kari Eskeland om raskere konsesjonsbehandling og mer kraft. Forslagsstillerne ber regjeringen ta initiativ til en reform for å redusere saksbehandlingstiden i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Energidepartementet, og lister i bakgrunnen for forslaget opp en rekke tiltak som kan inngå i en slik reform. Komiteen viser til brev fra Energidepartementet 11. februar 2025, der statsråden svarer at flere av tiltakene allerede er iverksatt, og videre at en full reform vil gå på bekostning av behandlingen av konkrete prosjekter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at ren og rimelig kraft skal være et konkurransefortrinn for Norge og et gode for norske husholdninger. For å styrke Norges konkurransekraft og gi næringslivet og industrien flere bein å stå på i årene fremover trenger vi mer ren energi til konkurransedyktige priser og raskere utbygging av nettet. Mer kraft, raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av energi og nettet er på sikt blant det aller viktigste for å sikre et kraftoverskudd og lave strømpriser for forbrukere og næringsliv.

Disse medlemmer vil understreke at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har et viktig samfunnsoppdrag i en tid med rask energi- og klimaomstilling. NVE har fire hovedmål de skal oppnå, herunder forvaltning av vassdragene, fremme effektiv produksjon og bruk av energi, fremme sikker kraftforsyning og å bedre evnen til å håndtere flom- og skredrisiko.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen tok flere grep for å legge til rette for raskere konsesjonsbehandling. NVE fikk økte midler til behandling av fornybar energi, noe som har resultert i 110 nye medarbeidere siden 2021, hvor 30 av disse jobber direkte med behandling av konsesjonssøknader. I tillegg til økt saksbehandlerkapasitet er satsingen på digitalisering i NVE styrket for å bidra til mer effektive konsesjonsprosesser. Tilstrekkelig nettkapasitet er viktig for å muliggjøre utbygging av ny kraftproduksjon, og NVE har prioritert søknader om nettanlegg, noe som har resultert i at køen her har blitt redusert. Det har de siste årene ikke vært kø i behandlingen av nye vindkraftsaker eller store vannkraftsaker. Videre viser disse medlemmer til at det har blitt arbeidet med regulatoriske grep for å effektivisere saksbehandlingen.

Disse medlemmer deler forslagsstillernes intensjon om å redusere saksbehandlingstiden i forvaltningen for å muliggjøre raskere nettutbygging og økt kraftproduksjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det kun er gitt konsesjon til 0,45 TWh ny kraftproduksjon i Norge siden regjeringen Støre tiltrådte i 2021, og ifølge NVEs egne analyser vil det heller ikke komme store nye kraftutbygginger frem mot 2030 (NVE Rapport nr. 25/2023 Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023).

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til Finansdepartementets svar på Høyres spørsmål i forbindelse med behandling av Prop. 1 S (2024–2025), der det fremgår at

de siste årenes økte bevilgninger til NVE har bidratt til en betydelig økning i antall ansatte i NVE, men at resultatene i form av konsesjoner for ny kraftproduksjon lar vente på seg. Ansatte i NVE som arbeider med konsesjonssaker for kraft, har de siste årene gått fra 16 til 17, mens etaten har blitt tilført 110 nye stillinger. Samtidig tar arbeidet med konsesjonssaker for kraftnett opp stor arbeidskapasitet hos både NVE og Statnett.

Disse medlemmer viser til at det til sammenlikning ble gitt konsesjon til 16 TWh under de ulike Solberg-regjeringene i perioden 2013–2021. En oversikt fra THEMA i en rapport fra mars 2022 (RME Ekstern rapport nr. 2/2022, Vurdering av praksis rundt kraftnettleiers leveringsplikt) viser at konsesjonsbehandling for vannkraft, vindkraft og storskala solkraft tar minst 4–5 år. Legger man til utredningstid og byggetid, tar det 6–12 år å få på plass ny kraft. Selv om disse medlemmer mener det er gevinster å hente i en riktigere prioritering av personell og bedre organisering innenfor energimyndighetene, er det samtidig nødvendig å vurdere mer grunnleggende endringer i konsesjonsprosessen.

Disse medlemmer viser til at representanter fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti tidligere har fremmet forslag på Stortinget om både hurtigspor med parallellbehandling i konsesjonsprosesser og om å innføre tidsfrister i konsesjonsbehandlingen. Selv om Stortinget har anmodet regjeringen om å benytte seg av hurtigspor, synes det ikke å ha materialisert seg i form av lavere saksbehandlingstider eller mer effektiv konsesjonsbehandling. Mange aktører formidler at det tar lang tid å få tildelt en saksbehandler, og at konsesjonstiden reduserer forutsigbarheten og lønnsomheten i konkrete kraftprosjekter.

Disse medlemmer viser til at sammenlignbare land i Europa har innført nye EU-lovverk med krav om hurtigere konsesjonsprosesser, og hvor det arbeides systematisk med å få ned saksbehandlingstiden. I Sverige ble det eksempelvis bygget og installert 120 MW i nye solparker i 2023, mens Norge ga konsesjon for og bygget 7 MW (NVEs oversikt over ny kraftproduksjon på nve.no, samt Svensk Solenergis oversikt over ny solkraft på svensksolenergi.se).

Disse medlemmer viser videre til at Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har foreslått å etablere en kartfestet oversikt over grå arealer, det vil si arealer som er nedbygd tidligere, eller sterkt endrede områder som ikke lenger er i aktiv eller samfunnsnyttig bruk. Disse medlemmer mener en nasjonal kartfestet oversikt vil gjøre det lettere å finne områder som er egnet for kraftproduksjon med lavere konfliktnivå, og at det muliggjør et løp med raskere konsesjonsbehandling.

Disse medlemmer viser til at kommunene har fått økt ansvar og beslutningsmyndighet over kraftutbygging de siste årene. Det er mange kommuner som etter spør beslutningsstøtte til å utarbeide kraftplaner og støt-

te til kommunenes prosesser og planarbeid i forbindelse med ny kraftutbygging. Disse medlemmer foreslår derfor å etablere en ordning med et nasjonalt kompetansesenter for kraft der kommunene kan få bistand. Den eksakte innretningen må utredes nærmere. En løsning kan være en nasjonal støttefunksjon inspirert av den danske modellen NEKST (Den nationale energikrisestab). I Norge kan man se for seg at NVE, Miljødirektoratet og andre relevante objektive kompetansemiljøer utgjør en lignende støttefunksjon. Disse medlemmer mener det vil være naturlig å etablere en slik støttefunksjon i arbeidet med å redusere den totale saksbehandlingstiden for å få etablert ny kraftproduksjon.

Disse medlemmer mener konsesjonstiden for ny kraftproduksjon og netter for lang. Disse medlemmer ønsker derfor en større reform av konsesjonssystemet, der konsesjonsbehandlingen effektiviseres uten at det går på bekostning av grundighet i konsesjonsbehandlingen, gode miljøundersøkelser og medvirkning.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti har flere forslag som regjeringen bør vurdere i en slik reform, herunder:

- Tiltak som bør fritas for konsesjon etter energi- og vassdragslovgivningen, for eksempel energitiltak på grått areal, endringer eller utvidelser som skal gjennomføres på eksisterende nettanlegg og som i liten grad berører naboer, mindre solkraft- og nærvindprosjekt m.m.
- Behov for å etablere et nasjonalt kompetansesenter for kraft som kan bistå kommunene med å utarbeide kraftplaner og støtte prosesser og planbehandling i kommunene.
- Økt bruk av hurtigspor, for eksempel kan mindre kontroversielle linjesaker også omfattes, og ikke bare transformatorstasjoner.
- Økt politisk prioritering av avklaringer av klager og innsigelser i Energidepartementet.
- Innføre tidsfrister for konsesjonsbehandlingen sammen med omforente fremdriftsplaner. Det må være en tydelig prioritering av saker, rask tildeling av saksbehandling og frister for trinnene i konsesjonsprosessen.
- Innføre føringer i tildelingsbrevet til NVE om at saksbehandlingstiden skal bli kortere, og at NVE skal rapportere spesifikt om saksbehandlingstid.
- Raskere digitalisering av konsesjonsprosessene.
- Bedre veiledning fra NVE til utviklere, planmyndigheter, kommuner og andre berørte parter.
- En større samordning av tillatelser etter ulike sektorlovgivninger, blant annet fra etater som Mattilsynet, Luftfartstilsynet, Mineraldirektoratet og Miljødirektoratet.
- Vurdere ytterligere styrking av saksbehandlerkapasiteten i NVE og Energidepartementet.

- Tydelige styringssignaler til etater og direktoratet om at fornybar energi er en vesentlig samfunnsinteresse som må vektles tungt i arealpolitikk.
- At det tydeliggjøres i de statlige planretningslinjene at hensynet til fornybar energi er en vesentlig samfunnsinteresse, og at kommunene må legge til rette for mer energi.
- Implementering av fornybardirektivet fra 2018 så raskt som mulig.
- Ta i bruk parallell behandling i større grad og redusere tiden saker ligger i ro mellom ulike saksbehandlere og instanser.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en reform av konsesjonssystemet med mål om å redusere saksbehandlingstiden og ha en mer effektiv konsesjonsbehandling i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Energidepartementet, samtidig som hensynet til grundighet i konsesjonsbehandlingen, gode miljøundersøkelser og medvirkning ivaretas.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti deler forslagsstillernes syn på at tilgang på ren og rimelig kraft skal være et konkurransefortrinn i Norge, og et gode for norske husholdninger. Disse medlemmer viser til at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i rapporten «Svakere kraftbalanse, men fortsatt kraftoverskudd i 2028» (juni 2024) forventer en svakere kraftbalanse i 2028. Disse medlemmer fremhever viktigheten av en effektiv saksbehandling av konsesjonssøknader for å bedre kraftbalansen.

Disse medlemmer viser til at de siste årenes økte bevilgninger til NVE har resultert i en betydelig økning i antall ansatte, men at dette ikke har gitt resultater i form av konsesjoner for ny kraftproduksjon. Disse medlemmer fremhever viktigheten av utbygging av mer kraftproduksjon og nytt nett. Som beskrevet i forslaget er det i dag 17 årsverk som jobber med saksbehandling av konsesjoner for kraft. Disse medlemmer ønsker flere saksbehandlere, men den kompetansen som kreves, er begrenset. Disse medlemmer ønsker å se på muligheten for at andre ansvarsoppgaver i NVE tilsettes og at behandlingen av nye konsesjoner prioriteres, så lenge behovet for mer kraftproduksjon og nytt nett er vesentlig. Utbygger er avhengig av en rask og effektiv saksbehandling, slik at prosjekter kan realiseres.

Disse medlemmer ønsker en økt bruk av hurtigspor og parallellbehandling av konsesjoner hvor dette kan være egnet. Et hurtigspor kan benyttes i saker med lavt konfliktnivå, både for kraft og nettoutbygging. En økt bruk av parallellbehandling vil redusere tiden sa-

ker ligger i ro mellom ulike saksbehandlere og instanser. Dette vil føre til en forenklet og raskere søknadsprosess som vil medføre kortere saksbehandlingstid. Videre kan det resultere i raskere utbygging av mer kraft og nett i en tid hvor dette er høyst nødvendig.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at gode tiltak for raskere konsesjonsbehandling for eksempel kan være økt bruk av hurtigspor, parallell behandling og kompetansesenter for kraft rettet mot kommunene.

Disse medlemmer understreker imidlertid at innlemming av EUs fornybardirektiv ikke er et godt tiltak for å oppnå dette. Fornybardirektivets krav til konsesjonsprosesser tilfører verken flere ressurser eller økt kapasitet i forvaltningen, men griper i stedet inn i norsk forvaltningspraksis.

Disse medlemmer mener at tillit til forvaltningen og aksept for naturinngrep forutsetter gode, demokratiske prosesser der både lokale og nasjonale interesser ivaretas. Norske kommuner har ulike forutsetninger for å øke kraftproduksjonen, og det vil være feil å påtvinge dem utredninger av arealer for kraftproduksjon eller begrense deres mulighet til å si nei til prosjekter.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at endringer i konsesjonssystemet må baseres på nasjonale løsninger tilpasset norske forhold, og at innlemming av fornybardirektivet er feil virkemiddel for å oppnå raskere konsesjonsbehandling med høy kvalitet der berørte parter høres.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt mener at raskere saksbehandlingstid i forbindelse med kraftkonsesjon ikke bør legges til grunn som en målsetting i seg selv. Dagens konsesjonsbehandling har forbedringspotensial, men løsningene som skisseres i dette forslaget, kan potensielt være med på å undergrave legitimiteten til konsesjonssystemet. I verste fall kan en alminnelig reduisering av saksbehandlingstiden lede til dårlig begrunnede avgjørelser og ufullstendige miljøundersøkelser samt gi opphav til lokale konflikter og motstand.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til Ren energi-pakken og hvordan fornybardirektivet av 2018, samt det reviderte direktivet fra 2023, legger til rette for en mer effektiv saksbehandling av fornybarprosjekter. Direkti-

vene bidrar til raskere prosesser gjennom blant annet nye tildelingsprosedyrer, etablering av fornybare akse- lerasjonsområder og tidsfrister for søknadsbehandling. Disse medlemmer understreker viktigheten av å innføre disse direktivene så raskt som mulig.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke betydningen av gode konsesjonsprosesser hvor konsekvensene for natur og klima belyses godt og det legges opp til en bred og skikkelig involvering av berørte parter og lokalsamfunn. Dette medlem vil vise til at Sosialistisk Venstreparti flere ganger tidligere har foreslått å stramme inn på regelverket for utarbeidelse av konsekvensutredninger for å sikre at hensynet til naturen spiller en sterkere rolle.

Komiteens medlem fra Venstre viser til behovet for en nasjonal ramme for vindkraft på land som både tilrettelegger for raskere saksbehandling og samtidig ivaretar naturverdiene. Norges vassdrags- og energidirektorat la frem et forslag til en slik ramme i 2019. Dette medlem mener det er viktig å fullføre behandlingen av en nasjonal ramme, og viser til at Venstre har fremmet forslag om dette i Innst. 345 S (2023–2024).

Dette medlem mener også at det er viktig å gi kommunene bedre støtte i planlegging og saksbehandling av kraftprosjekter, og støtter derfor forslaget om å opprette et kompetansesenter for kraft. Dette medlem viser til at det i Venstres alternative budsjett for 2025 foreslås 5 mill. kroner til etablering av et kompetansesenter for fornybar kraft.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en reform av konsesjonssystemet med mål om å redusere saksbehandlingstiden og ha en mer effektiv konsesjonsbehandling i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Energidepartementet, samtidig som hensynet til grundighet i konsesjonsbehandlingen, gode miljøundersøkelser og medvirkning ivaretas.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:54 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mathilde Tybring-Gjedde, Bård Ludvig Thorheim, Tina Bru, Trond Helleland, Mahmoud Farahmand og Liv Kari Eskeland om raskere konsekvsjonsbehandling og mer kraft – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 25. mars 2025

Ingvild Kjerkol

leder

Sofie Marhaug

ordfører

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi- og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/414-

14. februar 2025

Svar på spørsmål 1 til Dokument 8:57 S (2024-2025) om å be det internasjonale atomenergibyrådet foreta en gjennomgang av forutsetningene for å etablere kjernekraft i Norge

Jeg viser til brev av 12. februar 2025 fra energi- og miljøkomiteen der det vises til Dokument 8:57 S (2024-2025) som gjelder representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om å be det internasjonale atomenergibyrådet foreta en gjennomgang av forutsetningene for å etablere kjernekraft i Norge.

På vegne av Høyres representanter i komiteen ønsker komiteen svar på følgende spørsmål:

- 1. Det vises til Dok.8:57 om en gjennomgang av forutsetningene for kjernekraft i Norge. Hvor mye anslår departementet at en slik foreslått gjennomgang/revisjon gjennomført av IAEA vil koste, og hva betalte Polen IAEA for sin revisjon, som var unnagjort på to uker?*

Jeg er ikke kjent med hvor mye Polen måtte betale for sin gjennomgang. IAEA opplyser på sine nettsider at en INIR-gjennomgang finansieres gjennom en kostnadsfordeling mellom vertslandet og organisasjonen. Det er derfor vanskelig å gi et nøyaktig kostnadsoverslag for en INIR-gjennomgang, siden det vil forutsette en prosess som også involverer IAEA. Kostnadene vil variere avhengig av landets spesifikke behov og omfanget av gjennomgangen. Det vil være kostnader knyttet til forberedelsesfasen, gjennomføringsfasen og oppfølgingsfasen.

Som jeg skrev i mitt brev av 10. februar 2025 til komiteen, tilsier erfaringer fra andre land at en INIR-gjennomgang ikke vil kunne foreligge i tide til at kjernekraftutvalget kan nyttiggjøre

seg gjennomgangen. Representantene peker på at IAEA's INIR-gjennomgang for Polen var unnagjort på to uker. Prosessen tok imidlertid vesentlig lengre tid.

Den 16. desember 2022 ba Polen IAEA om å gjennomføre en fase 2 INIR i Polen. Den innledende selvevalueringsrapporten (SER) ble sendt til IAEA den 19. oktober 2023. En kombinert SER-støtte og pre-INIR-gjennomgang ble gjennomført fra 14. til 16. november 2023. Polen sendte sin endelige SER til IAEA den 14. februar 2024. Selve INIR-gjennomgangen ble gjennomført fra 15. til 25. april 2024 i Warszawa. IAEA leverte sin rapport til Polen 16. september 2024.

Samlet tidsbruk for hele prosessen er altså et par år. Kjernekraftutvalget skal som kjent levere sin utredning innen 1. april 2026. Min vurdering er fremdeles at en slik gjennomgang vil kunne medføre en dobbeltbehandling av ulike problemstillinger som utredes av utvalget, og at et slikt tiltak ikke er en hensiktsmessig bruk av ressurser på dette tidspunkt.

Med hilsen

Terje Aasland

